

feltáró munkájával párhuzamosan megkezdődött a vár helyreállítása is.

2009-ben a meginduló újbóli helyreállítás és állagmegóvás indokoltta tette, hogy ahol a kiviteli munkák még feltáratlan területet érintenek, ott régészeti feltárás történjék. Ennek során végeztünk régészeti kutatást a vár K-i falszorosában, az É-i várfal udvar felőli előterében és a várudvar D-i felén.

Feltártuk azt a középkori farkasvermet, amely a belsővár előtt É-on húzódva a sziklafelszín annak teljes K-Ny-i szélességében vágja. Betöltésének felső részéből 15. századi leletanyag került elő.

A K-i falszorost két részre osztja a Csabi torony, amely másodlagosan épült a külső várfalhoz. A toronytól D felé magasabb a falszoros járósíntje, az egykori gyilokjárót tartó széles falsáv utólagos köpenyezés a korábbi várfal belső síkján. A szakasz középtáján elhelyezkedő kettős keresztfal a konyha egykori kéményének kürtőalapja. A szakaszt a várudvar felé határoló kovácműhely, ún. várnagyi ház és konyha épületei a Turco féle 16. századi rajzon a várfalig érnek, ám a kutatás során erre utaló nyom – falcsorbázat, falmaradvány, falkiszédési árok – nem került elő. A Csabi toronytól É felé eső szélesebb falszorosban a járósínt mélyebben feküdt, mint a szakaszt a várudvar felé határoló épület földszinti földémvonalában. Ezt a szintet többször emelték a 16–17. században. Feltártuk egy cölöpszerkezetű fonott fal maradványát is, amely párhuzamosan feküdt a K-i várfallal.

A vár É-i felében rábontottunk a középkori járósíntekre az ún. kápolna mögötti helyiségekben. Itt viszonylag magasan előkerült a legutolsó 17–18. századi járósínt.

KOPPÁNY ANDRÁS – MARKÓ ÁGNES SAROLTA

485. Szabadegyháza, Öreg-temető (KÖH 22344)

(Fejér megye) Á

2009 februárjában a 62. sz. főút tervezett burkolatmegerősítése miatt terepbejárást végeztünk az út két szakaszán (21+717–26+447; 35+446–40+471 km-szelvény). Szabadegyháza, Seregélyes és Székesfehérvár külterületén összesen kb. 10 km hosszúságban bejártuk a szakaszok mindkét oldalát. A nyomvonal legnagyobb részt régészetileg érdektelen területen, a vízfolyásoktól távol halad, összesen két helyen tudtunk lelőhelyet azonosítani, ezek közül egy érinti a nyomvonalat.

Az Öreg-temetőtől Ny-ra az úttól É-ra lévő terület volt csak kutatható, itt közepes intenzitású Árpád-kori telep nyomait találtuk. A lelőhely minden bizonnyal az út D-i oldalára is kiterjed. A bozótos, felhagyott temető középső részén látható a barokk kápolna romjának aljnövényzettel borított nyoma. Ennek a falából került elő a múlt század első felében két másodlagosan befallazott román kori kőfaragvány. A kápolna homlokfalában sakktáblás és akantuszos díszű boltív részletét és ugyanitt egy dombormű, valószínűleg az Utolsó vacsora

háromalakos töredékét találták meg. A temető mellett azonosított lelőhely alapján arra következtetünk, hogy az említett kőfaragványokat nem távolabbról hozták ide, hanem a középkori Szolgaegyháza település templomából származnak. A korai megtelepedéssel összecseng a templom körül talált viszonylag nagyméretű Árpád-kori telep léte is.

Ezek alapján azt gondoljuk, hogy a főút által érintett lelőhely az Árpád-kori Szolgaegyháza település nyomait őrzi. A régi temetőben helyezkedhetett el a falu névadó temploma, ahol a 12. századi kőfaragványok is előkerültek, az azóta ugyancsak elpusztult barokk kápolnába építve. A templom pontos helyét azonban nem ismerjük. Elképzelhető az is, hogy pontosan a barokk kápolna helyén volt, az az alapfalak felhasználásával épülhetett. Erre utal, hogy a kápolna romjának felismerhető tájolása keletelt. Elképzelhető, hogy a kápolnától É-ra a temető területén volt.

Temetői-dűlő (KÖH 70509): Ettől a lelőhelytől ÉNy-ra, kb. 200 m-re egy kisebb Árpád-kori lelőhelyet azonosítottunk a dombhát felső részén. Elképzelhető, hogy összefügg a fent említett Öreg-temető lelőhellyel.

STIBRÁNYI MÁTÉ

486. Szalaszend határa

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) U

A Miskolci Egyetem Őstörténeti és Régészeti Tanszéke és a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Múzeumi Igazgatóság Herman Ottó Múzeuma 2009. március 9–12. között közös terepbejárást végzett a Hernád folyó jobb partját szegélyező dombvidék 2,5 km széles sávjában, a szlovák határtól számított 43 km hosszú szakaszon. A régészeti kutatás a Miskolci Egyetem történelem-régészet szakirányos hallgatóinak képzésében szereplő *Terepbejárás* című kurzushoz kapcsolódott. Célja elsősorban az volt, hogy megismertesse a hallgatókat a lelőhely-felderítés extenzív terepbejárási módszerével.

Terepmunkánk főképp őskőkori lelőhelyek felderítésére irányult azért, mert a Hernád szlovákiai szakaszán számos 20–30 ezer éves lelőhely található, viszont a magyarországi szakaszon a kutatás hiánya miatt elenyészőek az adataink. A korszakra való tekintettel, a felderítendő terület elsősorban a magaslatokat érintette.

A település közigazgatási területén regisztrált új, 174 m tszf. magasságú, ÉK-DNy irányú lelőhelyen 45 db leletet gyűjtöttünk (KÖH 75067).

LENGYEL GYÖRGY – SZOLYÁK PÉTER

487. Szalánta, Eszterág-puszta

(KÖH 68559)

(Baranya megye) R

2009. október 16–27. között megelőző feltárást végeztünk a Horvát Tranzit gázvezeték nyomvonalára eső, HT-103 jelű lelőhelyen, a 088/3–4 hrsz. ingatlanokon. A lehumuszolt 1172 m²-ből 913 m² volt régészeti objektumokkal fedett.